

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Բոլոր Եւրոպայի մտադրութիւնը
գրաւոր Հռոմի ծանր խնդրոյն լուծումը
մտեցած ընթացքն զգացումը ընդհանրա-
ցած է Եւրոպական լրագրաց վերջին թեր-
թերուն մէջ :

Եւրոպայի Լռութիւնը Եւրոպայի
մտադրութիւնը նոր տեսակի մը երեւցաւ Փա-
րիզի մէջ օգոստ 18/30ին, և ամենուն
ուշադրութիւնը գրաւեց: Յիշեալ տես-
քակը որ Իտալական խնդրոյն սկիզբէն
ի վեր ելած քանի մը նշանաւոր տեսարակ-
ներուն պէս պաշտօնական աղբյուրութեամբ
մը գրաւած կը համարուի, հետեւեալ ի-
մասոր կը պարունակէ:

« Ընհնար է այս միջոցին ուրիշ րան
տեսնել Հռոմի մէջ, բայց միայն Իտա-
լիոյ թաղաւորին, զաղջեացեաց կայսեր,
քաղաքակրթութեան, յաստատութեան
թեմ ուղղեալ դաւադրութիւն մը:

« Ըսանի դաւադրութիւն մը չկրնար
ներուիլ գաղղիոյ բոլորական հովանաւորու-
թեանը ներքեւ:

« Գաղղիոյ իր զորքերը պիտի կանգ
Հռոմէն և ամենամտաւորութեան սկզբունքը
վերջին ճշդութեամբ հաստատ պիտի րը-
նուի: Իտալիոյ կառավարութիւնն ամեն
կերպ բարոյական ու նիւթական ապահո-
վութիւններն առաջարկեց Պապին անկա-
խութեանը համար:

« Թէ որ Հռոմի ժողովրդեան մեծ
մասը Սիքսթոս Լիմանուէր իրեն թա-
ղաւոր ուզէ, հետեւեալ օրը իտալական
զորքերը Հռոմ պիտի մտնեն և Իտալիոյ
թաղաւորը Ս. Սիքսթոս անկախութիւնը
պահպանելու համար իր և ուրիշ քա-
թիկի տէրութեանց մէջ որոշուած պայմա-
նադրութիւնը պիտի հրատարակէ:

« Ըսն ժամանակը Պապն ալ ինչ որ
իրեն համը կը թուի նե թող ընէ: »

Եւրոպական թաղաւոր լրագիրն այս հա-
մառօտ քաղաքացի հրատարակել ետեւ,
հետեւեալ տողերը կաւելցնէ:

« Ըսանիով Հռոմի ազատատենաց
կողմնակցութիւնն իր կործանումը փութա-
ցուց: Ասան զի ո՛վ զիտե ո՛րչափ պիտի
երկնար տակաւին Հռոմի խնդիրը առանց
Կաթօլիկ նախորդ Ֆրանչիսկոս թաղաւո-
րին այս ձեռնառութեանը:

« Ինչ պիտի ըլլայ այս տեսարակին
արդիւնքը Իտալիոյ մէջ: Ըսին աւելորդ է:
Կաթօլիկ անունը խիստ աւելի պիտի մեծ-
նայ, և համարէն ազատամիտները ծափա-
շայն պիտի դուռտան այս որոշումը, որով
Իտալիոյ քաղաք այնչափ տառապանքնե-
րուն պատճառը պիտի վերնայ և աղբյւրն
մեծ գործը հաստատութիւն պիտի գտնէ: »

« Կաթօլիկաց թիւերնուս մէկուն մէջ
ծանուցեր ենք թէ Եւրոպական նուա-
տարմի մը գաղղիէ Կաթօլիկ ջուրերը: Ան-
րէի որ այս բանը քանի մը տէրութեանց
ու շարքութիւնը գրաւելով բանակցու-

թեանց առիթ եղեր է, և հետեւաբար
Եւրոպիոյ կառավարութիւնը հրաման դը-
կեր է Միտի ծովապետին որ այն ջու-
րերէն հեռանայ:

Արտի թէ Գաղղիոյ, Եւրոպիոյ և
Ռուսիոյ կառավարութիւններուն յա-
տուկ խնդրանքն այս հրամանը ղեկու-
րէ Միտի ծովապետին:

Օւղիցիերիոյ ու Սափայի սահ-
մանաշրջան եղբայր գտնուող Գաղղիացի
գեղը մը բնակիչներուն և Օւղիցիերի
գեղաւորացի մէջ կռիւ մը պատահելով և
Օւղիցիերիոյ զօրականները Գաղղիոյ
հորը կոխած և քանի մը Գաղղիացի վի-
րուորած ըլլալով, Գաղղիոյ կառավա-
րութիւնը հաստատուած պահանջեց Օւ-
ղիցիերիոյ կառավարութիւնէն:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ երեքշաբթի Տաճկաց Մէվլու-
տի սուն ըլլալով, օգոստոսիս Ինքնակա-
ղը հանդիսիւ Սուլթան Բազմէտի մզկիթը
է նաց և հան կատարուած կրօնական ա-
րարողութիւններուն ներկայ գտնուեցաւ:

Օգոստոսիս և առաւտարութի Ինք-
նակաղը սակէ քանի մը տարի առաջ տե-
րութեան մէջ յեղափոխութիւն հանե-
լու յանդերձանք բռնուած ու Քալէիլի
զօրանդին մէջ դատուելով հետեւա-
րեղբերուն մէջ ցմահ բանտարկութեան
և արքայի դատաւարութեամբ դիտուորա-
կան և քաղաքական պաշտօնաւորներուն
և իւլեմաներուն յանցանքը ներկայ ա-
զատութիւն շնորհեց:

Օգոստոսիս Ինքնակաղը նոր պատ-
ուանչան մը սահմանեց որուն տնուր պի-
տի ըլլայ Ենիշեր-Օսմանի:

Ըսն նոր պատուանչան ալ առանց
կրօնի և աղի խորութեան ամեն արժա-
նաւորներու պիտի շնորհուի:

Շարաթ օրը Ս. Ելի Եֆէնիի դաշ-
տին մէջ զինուորական գործողութեանց
փորձեր եղան Ինքնակաղը թեան օգոստո-
սիս Ինքնակաղին և տէրութեան նախա-
բարներուն:

Պերութէն յուր կու տան թէ փետ-
րուստ փաշան Հեքաթ երթալու հրա-
ման ստացեր է Ք. Դոնէն:

Հեքաթէն անցեալ շաբթու հեռա-
գրով լուր եկաւ մայրաքաղաք թէ զին-
ւորական գործողութիւններն սկսեր են
յիշեալ գաւառին արտառններուն դէմ:

Արտի թէ Տերվիլ փաշան երկու
ազատամիտը նահանգներ մտեր է: Քա-
րատայցիներն ալ Շարաթի լին փայ
Արտնիստ անուն կղզին գրաւեր են, և
Էստանուր անուն կղզին ալ գրաւելու
կաշխատին եղեր:

Միւս կողմէն կը հաստատեն թէ
Եւրոպիայի Եւրոպիէ կրնայ (յորդալ)

պատերազմով գրաւեր է, և անկեղ դէպ ի
հեռին պիտի լայն դաւադրացիներն հա-
լածելու:

Մայրաքաղաքի Քալէիլի մ'Օսման
լրագիրը լուր կու տայ թէ այս օրերս նոր
բաժանում մը կրնայ եղեր յունաց եկե-
ղեցիին մէջ:

Չորս եպիսկոպոս և ութ քահանայ
խնդրազիր մը ստորագրեր են Հռոմի Պա-
պին ուղղուած, որով կուզեն եղեր արե-
ւելեան եկեղեցւոյ ծէսը պահելով Հռ-
ոմի եկեղեցւոյն հետ միանալ: Ըսն իրեն
գիրը ընող եկեղեցականները ետեւին
50000 ժողովուրդ ունին եղեր:

Ք. Դրան Պէլլիքի և արտաքին գոր-
ծոց պաշտօնի տեղապահ Ա. սեմ. Մէհ-
մետ Նեմիլ պէր Օսմա եղած ժամա-
նակը ուսաց Ա. կայսրէն Սպիտակ արծ-
ւոյ առաջին պատուանչան ստացան:

Ք. Դրան Ըմէտիի գիւնանին անգամ
Մայրահետին ուղիւ և թարգմանատան ան-
գամ Իսմէր Եֆէնիին և Յարութիւն
Եֆէնիին որ Ա. սեմ. Մէհմետ Նեմիլ պէ-
լին ուղեկցէ էին, Ս. Ստանիսլաւ երկ-
րորդ պատուանչան, և Օսմանի Օս-
մանեան հիւպատոս Հափա Եֆէնիին ու
Էրթէն շրջանին հրամանատար Մէլիմ
պէն ալ երրորդ պատուանչան ստացան:

Մայրաքաղաքի Պարսից դեսպան
Միրզա Հիւսէյն խանը որ Մէլիք ու իս-
տի գաղթեր էր, անցեալ շաբթու Ա. Պա-
լիս վերադարձաւ:

Արտի թէ դեսպանաց ներկայացու-
ցիւ Ա. սեմ. Քեմալ պէր գրանական
գործերու վերաբերեալ պաշտօնով Փա-
րիզ կը ղեկուի:

Պայտերական հրամանաւ
Պարիկին սպարապետ վեհմեփայ Քի-
զա փաշան Հալէպի կուսակալ անուա-
նեցաւ:

Քեպապուրիի նախկին Օսմանեան
դեսպան Ա. սեմ. Քիզա պէր տէրու-
թեան բարձրագոյն ատենին անգամ ան-
ուանեցաւ:

Գարձեալ կայսերական հրամանաւ
Եւրոպական պաշտօնաւոր կուսակալ
Պիլէլիման փաշան Ա. իսմի կուսակալ
անուանեցաւ:

Գարձեալ կայսերական հրամանաւ
Միտիլիի գալմազամ Ելի Քեմա-
լի Եֆէնիին Եւրոպի գալմազամ անուա-
նեցաւ:

Շարաթը Մուսթաֆա փաշայի
որդի Հաթի պէր Միտիլիի գալմազամ
անուանեցաւ:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Շարաթ օրը աղբյւրն Արտնիստ և
Քաղաքական ժողովը մեծապատիւ ան-
դանները Պատրիարքարան գումարու եղան

Իսկա երբայիք լրագիրներուն հոգի-
ծախքը առնողին վրայ է:
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ ք-
եւ իցի գրուիւն Խաչագրին պիտի
ուղղուի. եւ անոց նամակ մալ-
քը խաչագրին վրայ է:

սրբազան Պատրիարքին հրաւիրանքը, և
Ք. Դրան հրամանաւորները կարողալով,
երրոր անոց գործադրութեան միջոցնե-
րուն վրայ կը խորհրդակցէին, 1000ի ավ-
ազայնոց ստորագրութեամբ հետեւեալ
բողոքոյ գիրը ներկայացու. Քաղաքական
ժողովին:

Մեծապատիւ անգամը Աղբյւրն Քա-
ղաքական ժողովը:

Մեք ստորագրեալքս երկու ամիսէ ի
վեր Ս. Պատրիարք Զօր բռնած ընթացքն
դժգոհ և անպիտան օրերու մահաւանդ
իրաւանց, արդարութեան ու իր հոգեւորա-
կան պարտաւորութեանց դէմ գործած յան-
ցանքներուն համար բողոքովն մեր փոռո-
հութիւնը կտրած ըլլալով իրմէ, եւ հաս-
նելով ստորագրել կիրովի օրը Ք. Դրան
մատուցուած Մահաբը, նոյն մտքով նոր
Մահաբ մը ստորագրելու վրայ էինք երբ
որ իմացանք թէ Ս. Պատրիարքը Չոր
մեծապատիւութեամբ ի ժողով հրաւիրեր է,
որով Բաղաքական ժողովոյ ալ յարաբերու-
թեաները վերահաստատուել են Կորին Սե-
բաղմութեան հետ: Ուստի լաւ և օր
պիտան Զօր մեծապատիւութեամբ դիմել ու Չե-
ղի յանձնել մեր այս մտքով ժողոված ըս-
տորագրութիւնները, աղաչելով որ Ք. Դրան
Աղբյւրն եւ Ք. Դրան խաղաղութեան, դուք որ
Աղբյւրն կողմն ընտրուած եւ մեր բարեկե-
րամ տէրութեան հրովարտակովը հաստա-
տած աղբյւրն օրինաւոր իշխանութեան
էք, Ս. Պատրիարքին իւր հրաժարականը
ուղեք. որովհետեւ մենք հաստատ համա-
րուած ենք թէ քանի որ այս Պատրիարքը
մնայ, Աղբյւրն մէջ խաղաղութիւնը վերա-
հաստատուել և Ք. Դրան հրամանին հա-
մեմատ խաղաղութեամբ ներկայ Աղբյւրն
խնդիրները կարողալու անհնար պիտի ը-
լլայ: Եթէ Ս. Պատրիարքը իր հրաժար-
ականը չուղէ տուլ, կ'աղբնք որ անմիջա-
պէս սոյն Մահաբը Ք. Դրան ներկայացը-
նելու բարեհաճիք, որովք զի միւս Մահ-
աբին յաւելուած ըլլայ, ի վերջոյ ուր ալ կը
յայտնուի Զօր մեծապատիւութեան որ այս
Պատրիարքին օրովը Աղբյւրն գործոց վը-
րայ ինչ որոշում ալ ընելու ըլլաք փութա-
նակ խոտովութիւնը մարելու տակի արժա-
ծելու ծառայած պիտի ըլլաք ի մեծ ցաւ
բոլոր Աղբյւրացիք և հակառակ մեր զը-
թամ ու բարեկեամբ տէրութեան մարդա-
սէր կամոցը:

2 սեպտ. 1861 (Ստորագրութիւնը)

Կ. Պոլիս

Ըսն բողոքոյ գրին վրայ, Քաղաքա-
կան ժողովը Սրբազան Պատրիարքին հետ
խորհրդակցութիւն ընելը գաղթեցուց, և
անոր հրաժարական ստացու կամը չուենա-
լը տեսնելով պարտաւորուեցաւ ժողովորդ-
եան բողոքոյ գիրը անդեկազարով մը Ք.
Դրան ղեկելու:

Կաթօլիկաց թիւերնուս մէջ ներ-
կայ աղբյւրն ցաւալի վէճին համառօտ
պատմութիւնը ընկելով՝ յուզեցներ թէ
Ս. Եւրոպացի մը պատրիարք սկսած ընտրու-
թեան խնդիրը պատրուի մըն և ր միայն
և ու պատմուս:

Տեսան մեր աղբոյ ընթերցողը թէ
այս խնդիրը երկ ան կ'ընէն առաջ որ-
դէն հախաւտութիւնը սկսած էր աղ-
ղային փաշայութեան դէմ: Հակաւտութիւն
